

УДК 640.4(477)

DOI: 10.31866/2616-7468.6.2.2023.291701

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ В УКРАЇНІ

Оксана Громик,
кандидатка географічних наук,
Луцький національний технічний університет,
Луцьк, Україна,
o.hromyk@lutsk-ntu.com.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1316-8390>
© Громик О. М., 2023

Ксенія Приходько,
докторка філософії,
Київський національний
університет культури і мистецтв,
Київ, Україна,
prykhodko11@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-7347-3226>
© Приходько К. О., 2023

Актуальність. Індустрія гостинності відіграє значну роль у вирішенні завдань виведення національної економіки із кризи, сприяючи її структурній перебудові, що на сьогодні дуже важливо для України. Незважаючи на величезний рекреаційний потенціал країни, український ринок готельно-ресторанних послуг за економічною ефективністю істотно нижче світового ринку індустрії гостинності. Основними проблемами розвитку індустрії гостинності є недостатні обсяги інвестування в оновлення і будівництво нових закладів, неналежним чином розвинутий ринок надання послуг гостинності, недосконала інфраструктура, технологічна відсталість галузі, низька платоспроможність населення, використання екологічно небезпечної сировини. Невипадково вдосконалення сучасної інфраструктури та впровадження новітніх технологій у сфері гостинності визнано одним із пріоритетних напрямків розвитку національної економіки. Введення воєнного стану негативно вплинуло на діяльність закладів готельного та ресторанного бізнесу в Україні. Все це обумовлює безперечну актуальність досліджень основних тенденцій і проблем розвитку індустрії гостинності України в умовах сучасності. **Мета і методи.** *Мета статті* – аналіз сучасного стану та особливості розвитку індустрії гостинності України. При проведенні дослідження використовувались загальнонаукові методи: порівняння, узагальнення, аналізу, синтезу та систематизації, індукції та дедукції, таблично-графічний, а також наукові і теоретичні розробки вітчизняних та зарубіжних вчених, інформаційні матеріали статистичних і довідкових видань. **Результати дослідження.** У статті проаналізовано сучасний стан індустрії гостинності України. Розкрито практичні аспекти функціонування готельного та ресторанного бізнесу. Встановлено, що військова агресія ворога негативно впливає на динаміку розвитку та функціонування готельних і ресторанних підприємств. Значна їх кількість функціонують або частково перепрофілювались. Проаналізовано динаміку підприємств тимчасового розміщення й організації харчування як основного критерію розвитку готельних і ресторанних послуг. Встановлено, що значне зменшення підприємств та зниження кількості задіяних працівників сфери індустрії гостинності припадає на 2021 рік. Зазначено, що індекс споживчих цін у 2022 році значно зріс через збільшення виробничих витрат готельного та ресторанного бізнесу зі 103,7 до 122,5 %. У 2022 році ріст ІСЦ становив у січні 100,9 %, а у грудні 103,7 %. Отже, основними причинами збільшення ІСЦ є стрімке зростання курсу долара і споживчих цін, а також знецінення української валюти. Охарактеризовано фінансову діяльність підприємств готельного та ресторанного бізнесу. У 2020 році підприємства тимчасового розміщення і організації харчування за-

знали збитку 6500 млн грн. Проте у 2021 році спостерігаємо незначне збільшення прибутку – 7003 млн грн. Рентабельність діяльності підприємств у 2021 році становила 9 %. Це свідчить про адаптацію індустрії гостинності як перспективного напрямку.

Висновки та обговорення. Отже, у ході дослідження встановлено, що індустрія гостинності сьогодні перебуває у несприятливих умовах, зумовлених військовою агресією, що негативно впливає на динаміку розвитку готельного та ресторанного бізнесу. У 2021 році, порівнюючи із 2020 роком, відбулось незначне покращення фінансового результату господарювання, відповідно збільшення прибутку та рентабельності діяльності підприємств тимчасового розміщення і організації харчування. Проте з метою ефективного розвитку та функціонування індустрії гостинності, попри нестабільність економічної та геополітичної ситуації в Україні, у державі запроваджуються програми і проекти підтримки готельного та ресторанного бізнесу за сприяння міжнародних організацій.

Ключові слова: індустрія гостинності, готельно-ресторанне господарство, підприємства тимчасового розміщення і організації харчування.

Актуальність проблеми

Постановка проблеми. До початку російсько-української війни український ринок готельної нерухомості щороку зростав мінімум на 10–15 %. В Україну вливались інвестиції в нові авіалінії, покращувалась інфраструктура в регіонах, удосконалювалась транспортна мережа (Лупашко, 2022). Усе це мотивувало до стрімкого росту внутрішнього та в'їзного туризму і водночас спонукало інвесторів вкладати кошти у будівництво готельних та ресторанних підприємств.

Основною складовою індустрії гостинності в Україні є сприятливість до кризових ситуацій на підприємствах готельного та ресторанного господарства, порівнюючи з іншими видами економічної діяльності (Самодай та ін., 2022). Головні перешкоди, спричинені пандемією COVID-19 та війною з російською федерацією, як наслідок зниження економічної активності призвели до кризи у діяльності готельних і ресторанних підприємств. Тому очевидна зміна діяльності та використання інновацій, застосування нових технологій щодо надання послуг споживачам, дотримання стандартів безпеки. Після перемоги готельна індустрія безумовно стане основним фактором розвитку туризму. Значних збитків індустрія гостинності зазнала внаслідок закриття кордонів держави, небезпеки, скасування авіарейсів, обмеження пересування між регіонами України та відтік іноземних туристів, що і визначає актуальність дослідження основних тенденцій та проблем розвитку індустрії гостинності України в умовах сьогодення.

Стан вивчення проблеми. Дослідженню проблеми розвитку та функціонування готельних і ресторанних підприємств присвячено низку публікацій зарубіжних та вітчизняних авторів, серед яких С. С. Галасюк та О. В. Шикіна (2015), О. М. Громик (2021, 2022а, 2022б, Нгомук, 2022), О. В. Дишкантюк (2015), Т. А. Жадан та ін. (2022), В. М. Зайцева (2017), С. Г. Нездоймінов та Г. О. Княжковська (2020), Н. О. Кондратенко та Л. В. Оболенцева (2019), С. В. Огінок та Б. М. Дика (2021), Я. О. Остапенко та ін. (2020), І. М. Поворознюк (2022), В. П. Самодай та ін. (2022), І. В. Ховрак (2020), М. С. Яценко і Д. Ю. Ковтуненко (2018) та інших.

Невирішені питання. Значна кількість наукових досліджень присвячені особливостям регіонального розвитку надання готельних і ресторанних послуг, статистичному аналізу закладів розміщення, оцінюванню стану розвитку готельного та рес-

торанного бізнесу в Україні, сучасному стану і перспективам розвитку готельного і ресторанного господарства, організаційно-економічним засадам функціонування готельних і ресторанных підприємств тощо. Однак сучасний стан та проблеми розвитку індустрії гостинності України в умовах сьогодення недостатньо проаналізовані, що і зумовило необхідність здійснення ґрунтовного дослідження.

Мета і методи дослідження

Метою статті є аналіз сучасного стану та особливості розвитку готельної індустрії України.

Методологічною основою дослідження є оцінка сучасного стану та проблем розвитку готельних і ресторанных підприємств України через дослідження діючих суб'єктів господарювання, обсягів реалізованих послуг, фінансових результатів щодо оподаткування підприємств тимчасового розміщення і організації харчування та ін.

Методи дослідження. При проведенні дослідження використовувались загальнонаукові методи: порівняння, узагальнення, аналізу, синтезу та систематизації, індукції і дедукції.

Об'єктом дослідження є аналіз функціонування та особливостей розвитку підприємств індустрії гостинності України.

Предметом дослідження є заклади тимчасового розміщення і організації харчування України.

Наукова новизна дослідження полягає у встановленні закономірностей розвитку індустрії гостинності України в умовах сьогодення.

Інформаційною базою дослідження є теоретичні та методологічні розробки вітчизняних і закордонних учених, статистичні матеріали, що регламентують функціонування готельних підприємств України, матеріали Державної служби статистики України, інтернет-ресурси тощо.

Результати дослідження

У сучасному світі індустрія гостинності розглядається із погляду різноманітних форм бізнесу, що спеціалізуються на ринку послуг і які пов'язані із прийомом та обслуговуванням гостей.

Слово «гостинність» (лат. *hospitium, hospitalitas*) походить від загальноєвропейського кореня і пов'язане з родинними поняттями *hospes/hostis*. Цим словом називали «ворога», «чужоземця», «чужинця, який порушує кордони». Нащадком латинського «ворога» є французьке *hotel* – «заїжджий двір», «готель». Гостинність – це одне з понять цивілізації, яке завдяки прогресу й часу перетворилося на потужну індустрію, у якій працюють мільйони професіоналів, створюючи найкраще для споживачів послуг. Індустрія гостинності – сфера бізнесу, що включає в себе всі види обслуговування, які діють за принципами доброзичливості, характеризуються дружелюбністю щодо гостей.

Для розуміння поняття «індустрія гостинності» важливо розглянути різні тлумачення терміна. Іноземні фахівці по-різному трактують означене поняття (табл. 1).

Варто виокремити основні напрями індустрії гостинності: заклади ресторанного господарства, заклади розміщення, транспортні засоби й заклади відпо-

чинку та розваг (Українська академія зовнішньої торгівлі, 2004). Отже, індустрія гостинності охоплює підприємства розміщення, харчування, транспортної та культурно-розважальної сфер (Ляхова & Кулінка, 2021).

Табл. 1. Наукові підходи щодо розуміння поняття «індустрія гостинності»

Tabl. 1. Scientific approaches to understanding the concept “hospitality industry”

Автори	Зміст дефініції «індустрія гостинності»
Л. Ваген	Сектор індустрії туризму, який відповідає за розміщення туристів, а також галузі, діяльність яких спрямована на забезпечення їх житлом, їжею, розважальними заходами та продажем алкогольних напоїв
Дж. Р. Уокер	Об'єднує туризм, готельний та ресторанний бізнес, громадське харчування, відпочинок і розваги, організацію конференцій і нарад
Р. А. Браймер	Є комплексним поняттям для різноманітних і численних форм підприємництва, які спеціалізуються на наданні послуг, пов'язаних із прийомом і обслуговуванням гостей
Н. Вебстер	Сфера підприємництва, що складається з таких видів обслуговування, які спираються на принципи гостинності, що характеризуються щедрістю і дружельюбністю щодо гостей
С. С. Скобкін	Складна і відносно відособлена соціально-економічна система, яка приваблює значні матеріальні, фінансові та трудові ресурси

Джерело: розроблено на основі (Пандяк, 2016; Ляхова & Кулінка, 2021)

Source: elaborated on the basis (Pandyiak, 2016; Liakhova & Kulinka, 2021)

Готельний і ресторанний бізнес належить до індустрії гостинності як вид підприємницької діяльності, що безпосередньо впливає на економічну, культурну, соціальну, освітню сферу країни, в тому числі і на міжнародно-економічні відносини. Він включає широкий спектр видів діяльності і виходить за межі загальноприйнятого уявлення про нього як про процес, який охоплює тільки послуги розміщення, харчування і відпочинок. Виходячи з цього, організацію готельного і ресторанного бізнесу необхідно розглядати в аспекті попиту особливого типу споживача, а не як пропозицію.

Розглянемо динаміку підприємств тимчасового розміщення й організації харчування як основний критерій розвитку готельних і ресторанних послуг. Таблиця 2 показує, що за період 2016–2021 рр. кількість підприємств тимчасового розміщення і організації харчування в Україні зростає із 57 578 до 71 748 одиниць. Проаналізувавши темпи приросту підприємств у співвідношенні до попереднього року, можна стверджувати, що значне зменшення динаміки розвитку підприємств припадає на 2021 рік. Проте за період із 2018 по 2020 р. спостерігається позитивна динаміка зростання кількості підприємств. Означений ріст характерний для підприємств і фізичних осіб. Якщо темп приросту фізичних осіб-підприємців спадає у 2021 році, то кількість підприємств тимчасового розміщення зростає у 2020-му, лише у 2021 році спостерігаємо зменшення.

Пандемія COVID-19 та російсько-українська війна вплинули на розвиток індустрії гостинності в Україні. Динаміка зайнятого населення у закладах тимчасового розміщення і організації харчування з 2017 по 2021 рік відображена на рис. 1. Можна стверджувати про збільшення кількості зайнятих працівників у 2019 році – 18,34 % (304 тис.). Проте у 2021 році спостерігаємо зниження кілько-

сті задіяних працівників сфери індустрії – 17,97 % (285 тис.). Частка від загальної кількості (15 610 тис. осіб) у 2021 році становила лише 0,01 %.

Табл. 2. Динаміка підприємств тимчасового розміщення і організації харчування у 2016–2021 рр. (од.)

Tabl. 2. Dynamics of temporary accommodation enterprises and catering organization in 2016–2021 (un.)

Заклади тимчасового розміщення і організація харчування								Відхилення, 2016/2021, +/-	
Роки	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	Аб-сол., од.	Віднос., %
Усього	57 696	57 578	61 761	69 689	71 748	69 775	Оприлюднення інформації у зв'язку з воєнним станом відсутнє	+12 079	+20,9
Темп приросту, порівнюючи із попереднім роком, %		99	107	113	103	97		-	-
Підприємства	6544	7285	7535	7885	7697	-		+1153	+2
Темп приросту, порівнюючи із попереднім роком, %		111	103	105	98	-		-	-
У % до загального показника	11,3	12,6	12,2	11,3	10,7	-		-	-
Фізичні особи-підприємці	51 152	50 293	54 226	61 804	64 051	62 215		+11 063	+21,6
Темп приросту, порівнюючи із попереднім роком, %		98	108	114	103	97		-	-
У % до загального показника	88,6	87,3	87,8	88,7	89,3	89,2		-	-

Джерело: розроблено на основі (Державна служба статистики України, б.д.)
Source: elaborated on the basis (State Statistics Service of Ukraine, n.d.)

Кількість працівників, задіяних на підприємствах тимчасового розміщення і організації харчування за період 2016–2021 рр. збільшується відповідно від 208 до 250 тис. осіб. Проте характерний значний спад у динаміці з 2019 по 2020 рік, відповідно, 282 та 248 тис. осіб (рис. 2). Це спричинило у багатьох підприємствах індустрії гостинності відправлення своїх співробітників у відпустку за власний рахунок до закінчення карантину, призупинення рекламних кампаній та інші витрати. Незначне збільшення виявлено у 2021 році – відповідно 250 тис. осіб.

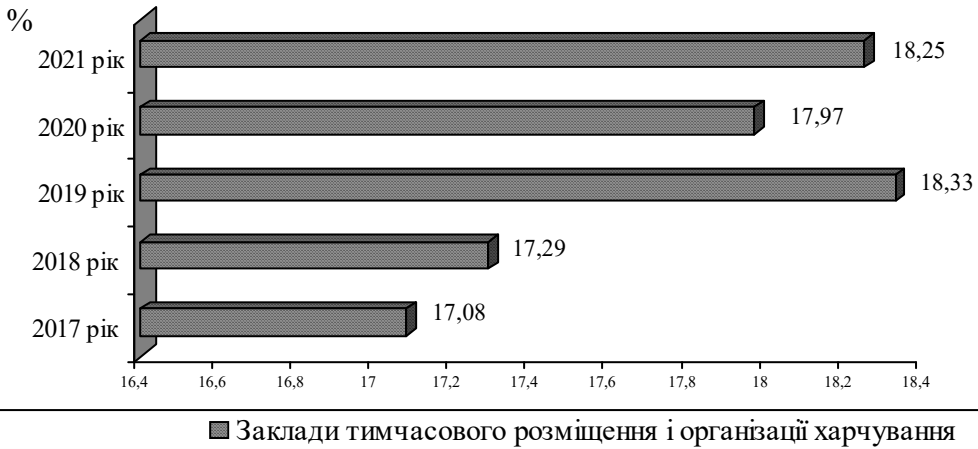

Рис. 1. Динаміка зайнятості населення у закладах тимчасового розміщення і організації харчування у 2017–2021 рр. (%)

Джерело: сформовано авторами (Державна служба статистики України, б.д.)

Рис.1. Dynamics of population employment in temporary accommodation enterprises and catering organization in 2017–2021 (%)

Source: formed by the authors (State Statistics Service of Ukraine, n.d.)

тис. осіб

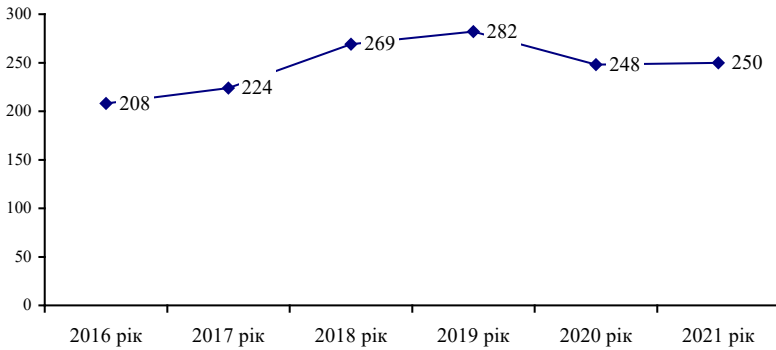

Рис. 2. Динаміка кількості працівників, зайнятих у закладах тимчасового розміщення і організації харчування у 2016–2021 рр. (тис. осіб)

Джерело: сформовано авторами (Державна служба статистики України, б.д.)

Рис. 2. Dynamics of the number of workers employed in temporary accommodation establishments and catering organization in 2016–2021 (thous. people)

Source: formed by the authors (State Statistics Service of Ukraine, n.d.)

Індекс споживчих цін – показник, що характеризує зміни загального рівня цін на товари та послуги, які купує населення для невиробничого споживання (Державна служба статистики України, б.д.). ІСЦ у 2022 році значно зріс через збіль-

шення виробничих витрат готельного і ресторанного бізнесу зі 103,7 до 122,5 %, порівнюючи із попереднім роком – зі 105 до 126,6 % (рис. 3). Основною причиною зростання ІСЦ є високі світові ціни на енергоносії та харчові продукти.

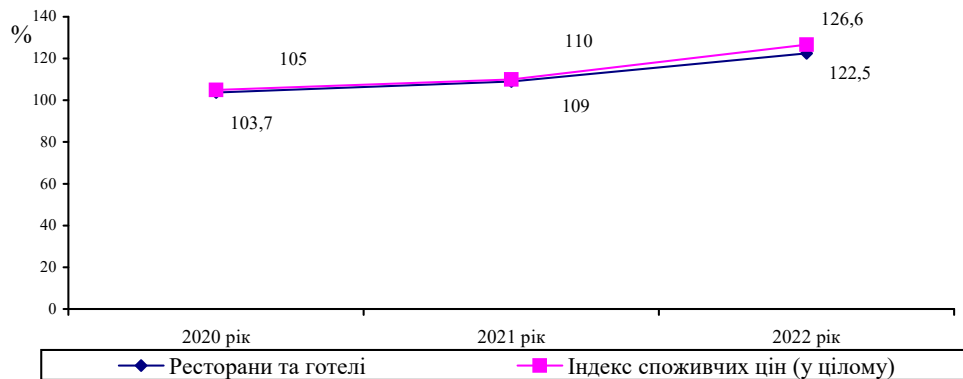

Рис. 3. Індекси споживчих цін на основні групи послуг у закладах тимчасового розміщення і організації харчування, 2020–2022 рр. (%)

Джерело: сформовано авторами (Державна служба статистики України, б.д.)

Рис. 3. Consumer price indexes for the main groups of services in temporary accommodation establishments and catering organizations, 2020–2022 (%)

Source: formed by the authors (State Statistics Service of Ukraine, n.d.)

За даними Державної служби статистики України, ІСЦ на ресторанні та готельні послуги у 2022 році зріс зі 100,9 % у січні до 103,7 % у грудні. Можна зробити висновок, що основними причинами збільшення ІСЦ є стрімке зростання курсу долара і споживчих цін, а також знецінення української валюти (табл. 3).

Табл. 3. Індекси споживчих цін на основні групи послуг у закладах тимчасового розміщення і організації харчування, 2022 р.

(до попереднього місяця) %

Tabl. 3. Consumer price indexes for the main groups of services in temporary accommodation establishments and catering organization, 2022

(up to the previous month) %

Категорія	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень	Листопад	Грудень
Індекс споживчих цін (у цілому)	101,3	101,6	104,5	103,1	102,7	103,1	100,7	101,1	101,9	102,5	100,7	100,7
Ресторани та готелі	100,9	101,3	101,7	101,6	103,1	103,3	101,6	101,2	101,5	102,4	102,3	103,7

Джерело: сформовано авторами (Державна служба статистики України, б.д.)

Source: formed by the authors (State Statistics Service of Ukraine, n.d.)

Аналізуючи динаміку обсягу реалізованих послуг підприємствами тимчасового розміщення і організації харчування з 2016 по 2021 рік, спостерігаємо коливання із 37 613 млн грн до 107 285 млн грн. Значний спад спостерігаємо у 2017 та 2020 роках – відповідно на 1,3 % (14 626 млн грн) та 1,6 % (40 840 млн грн) (рис. 4). Значна кількість готельних підприємств в Україні припинили свою діяльність, інші перепрофілювались та працювали в жорсткому режимі. Тому головна проблема – скорочення або повна відсутність прибутку. Найбільше збитків зазнали 5-зіркові готельні підприємства. Популярністю користувалися замиські формати готелів, особливо коледжні локації. Саме на них збільшився попит – гості з високими і вище середнього фінансовими можливостями виявляли бажання відпочивати за межами міста.

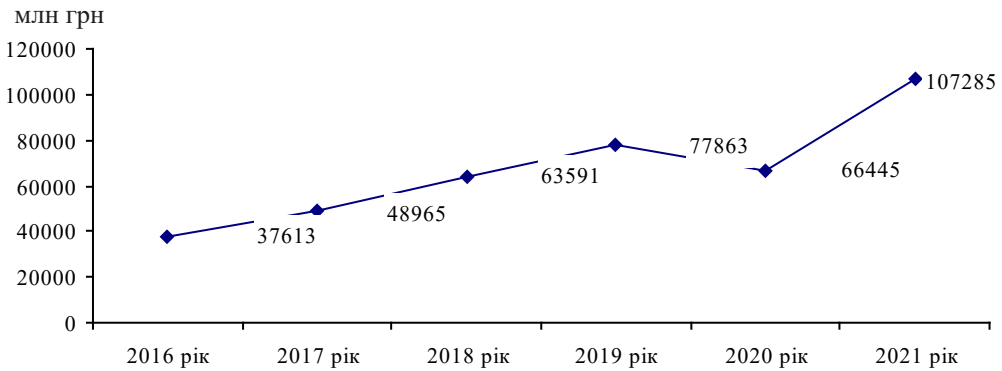

Рис. 4. Динаміка обсягу реалізованих послуг у закладах тимчасового розміщення і організації харчування у 2016–2021 рр. (млн грн)

Джерело: сформовано авторами (Державна служба статистики України, б.д.)

Рис. 4. Dynamics of the volume of services provided in temporary accommodation establishments and catering organization in 2016–2021 (mln UAH)

Source: formed by the authors (State Statistics Service of Ukraine, n.d.)

Основними показниками, що характеризують фінансову діяльність підприємств, є прибуток або збиток. Акцентуючи увагу на особливостях розвитку готельного і ресторанного бізнесу, доцільно розглянути динаміку фінансових результатів щодо оподаткування суб'єктів, що належать до сфери індустрії гостинності. За даними Державної служби статистики України, підприємства тимчасового розміщення і організації харчування у 2020 році зазнали збитку 6500 млн грн. Для ринку індустрії гостинності характерна нестабільна динаміка фінансових результатів, адже він не може швидкими темпами стати прибутковим. У 2021 році спостерігаємо незначне збільшення прибутку – 7003 млн грн (рис. 5).

У 2020 році суб'єкти індустрії гостинності були нерентабельними, рентабельність операційної діяльності була від'ємною – 7,9 %. Проте у 2021 році, порівнюючи із 2020-м, рентабельність діяльності підприємств тимчасового розміщення і організації харчування становила 9 % (рис. 6). Це свідчить про адаптацію індустрії гостинності як перспективного напрямку. Варто акцентувати, що розвиток готельного і ресторанного бізнесу на сучасному етапі динамічно відбуватись не може, адже основною причиною є воєнний стан в Україні та наслідки, які відбуваються в результаті збройної агресії росії.

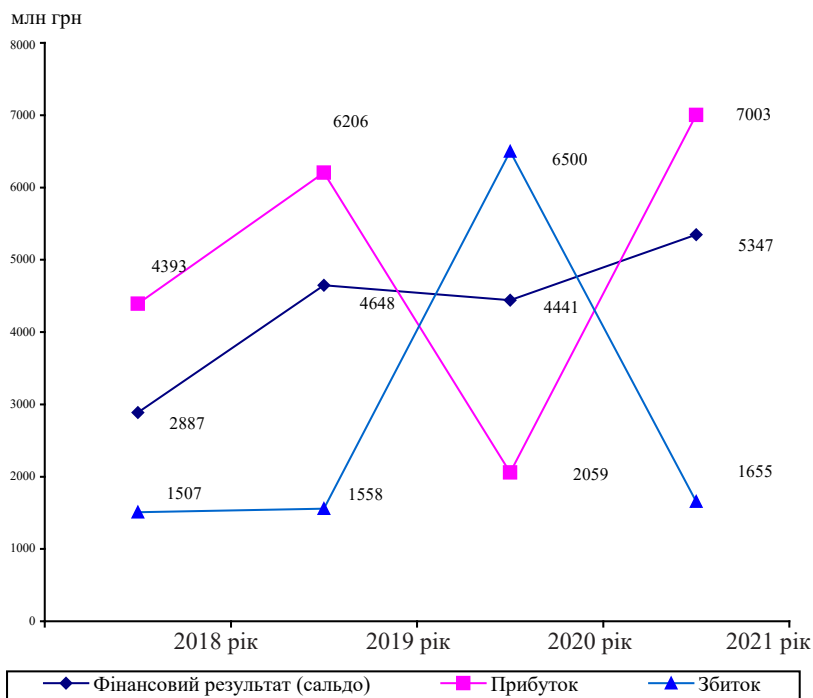

Рис. 5. Фінансові результати щодо оподаткування підприємств тимчасового розміщення і організації харчування, 2018–2021 рр. (млн грн)

Джерело: сформовано авторами (Державна служба статистики України, б.д.)

Pic. 5. Financial results regarding taxation of temporary accommodation enterprises and catering organizations, 2018–2021 (mln UAH)

Source: formed by the authors (State Statistics Service of Ukraine, n.d.)

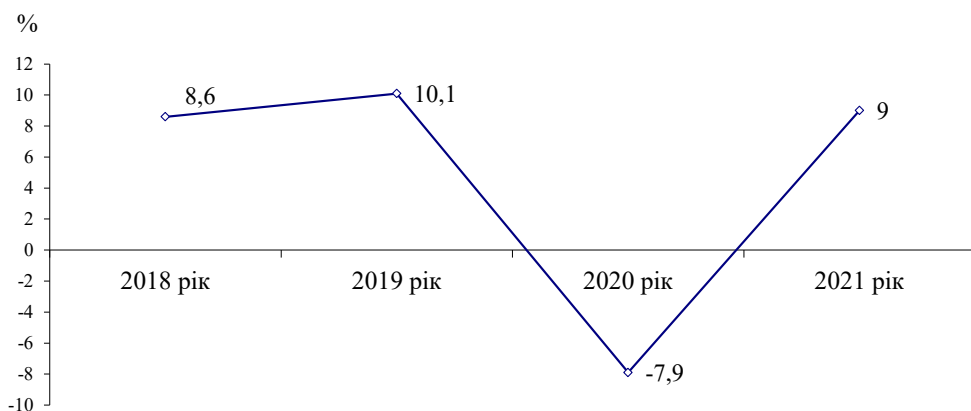

Рис. 6. Рентабельність операційної діяльності підприємств тимчасового розміщення і організації харчування (%)

Джерело: сформовано авторами (Державна служба статистики України, б.д.)

Pic. 6. Operating activity profitability of temporary accommodation enterprises and catering organization (%)

Source: formed by the authors (State Statistics Service of Ukraine, n.d.)

Значна кількість готельних та ресторанних підприємств зайняла вичікувальну позицію, оцінюючи ринкову ситуацію з можливістю розуміння рентабельності готельного і ресторанного бізнесу в нових умовах. Є труднощі з якісним персоналом, а також пропозиціями на ринку індустрії гостинності. Зі свого боку, це може призвести до підвищеного попиту і цін у великих українських містах (Лупашко, 2022).

Висновки та обговорення результатів

Отже, у ході дослідження встановлено, що індустрія гостинності сьогодні перебуває у несприятливих умовах, зумовлених нестабільністю економічної та політичної ситуації в Україні внаслідок військової агресії, що негативно впливає на динаміку розвитку готельного і ресторанного бізнесу. У 2021 році, порівнюючи із 2020-м, відбулось незначне покращення фінансового результату господарювання – відповідно прибуток становив 7003 млн грн, рентабельність діяльності підприємств тимчасового розміщення і організації харчування становила 9 %. Отже, серед основних проблем розвитку індустрії гостинності на сучасному етапі варто окреслити наступні: відсутність стабільного фінансування готельного і ресторанного бізнесу, що обумовлюється передусім економічною ситуацією в державі. Це, зі свого боку, стримує бажання інвесторів вкладати кошти у будівництво готелів та ресторанів, розширення їх мережі і спектра послуг, що надаються. Матеріально-технічна забезпеченість та низька якість надання послуг не відповідають міжнародним стандартам та постійно зростаючим вимогам новітніх технологій. Проте, попри нестабільність економічної та геополітичної ситуації в Україні, з метою ефективного розвитку та функціонування індустрії гостинності в державі запроваджуються програми і проекти підтримки готельного та ресторанного бізнесу за сприяння міжнародних організацій. Наукова новизна дослідження полягає у встановленні закономірностей розвитку індустрії гостинності України в умовах сьогодення.

Перспективами подальших розвідок є дослідження стратегічних альтернатив розвитку підприємств індустрії гостинності у регіонах у повоєнний час в Україні.

СПИСОК БІБЛІОГРАФІЧНИХ ПОСИЛАНЬ

- Галасюк, С. С., & Шикіна, О. В. (2015). *Організаційно-економічні засади функціонування малих готелів* [Монографія]. Атлант.
- Громик, О. М. (2021). Вплив COVID-19 на особливості функціонування готелів. В *Управління розвитком туризму та готельно-ресторанного бізнесу в циркулярній економіці* [Матеріали конференції] (с. 108–113). Луцький національний технічний університет.
- Громик, О. М. (2022а, 14–15 квітня). Конкурентноспроможність готельних підприємств в сучасних ринкових умовах. В *Гостинність, сервіс, туризм: досвід, проблеми, інновації* [Матеріали конференції] (с. 256–258). Видавничий центр КНУКІМ.
- Громик, О. М. (2022b). Аналіз сучасного стану кавової індустрії в Україні. *Ресторанний і готельний консалтинг. Інновації*, 5(2), 250–266. <https://doi.org/10.31866/2616-7468.5.2.2022.270105>
- Державна служба статистики України. (б.д.). *Зовнішня торгівля окремими видами товарів за країнами світу*. Взято 10 липня 2023 з https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/zd/e_iovt/arh_iovt2022.htm

- Дишкантюк, О. В. (2015). Теоретичні основи функціонування індустрії гостинності. *Економіка: реалії часу*, 6(22), 96–101.
- Жадан, Т. А., Жадан, Ю. В., & Соколова, Є. Б. (2022). Сучасні тенденції та основні проблеми розвитку підприємств готельного господарства в Україні. *Збірник наукових праць Уманського національного університету садівництва*, 101(2), 234–246. <http://dx.doi.org/10.32782/2415-8240-2022-101-2-234-246>
- Зайцева, В. М. (Ред.). (2017). *Індустрія гостинності в Україні: стан і тенденції розвитку* [Монографія]. Просвіта.
- Кондратенко, Н. О., & Оболенцева, Л. В. (2019). Аналіз сучасного стану та тенденцій розвитку готельного бізнесу в регіонах України. *Проблеми економіки*, 4(42), 72–80.
- Лупашко, А. (2022, 28 вересня). *У якій ситуації опинився готельний бізнес під час війни*. Економічна правда. <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/09/28/691984/>
- Ляхова, Т. М., & Кулінка, Ю. С. (2021, 21–22 квітня). До аналізу поняття «гостинність». В *Наука III тисячоліття: пошуки, проблеми, перспективи розвитку* [Матеріали конференції] (с. 185–188). Бердянський державний педагогічний університет
- Нездоймінов, С. Г., & Княжковська, Г. О. (2020). Заходи забезпечення ефективності господарської діяльності готельного підприємства. *Інфраструктура ринку*, 41, 117–122.
- Огінок, С. В., & Дика, Б. М. (2021). Особливості організації готельного бізнесу на умовах франчайзингу. *Соціальна економіка*, 61, 114–122.
- Остапенко, Я. О., Параниця, Н. В., & Макаренко, О. Я. (2020). Статистичний аналіз і тенденції розвитку готельного господарства в Україні. *Приазовський економічний вісник*, 1(18), 311–316. <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2020-1-54>
- Пандяк, І. Г. (2016). Феномен індустрії гостинності: дефініція поняття, основні підходи, структура. *Вісник Львівського університету. Серія географічна*, 50, 277–285.
- Поворознюк, І. М. (2022). Управління якістю послуг на підприємствах індустрії гостинності під час кризи. *Економіка та суспільство*, 42. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-48>
- Самодай, В. П., Рибальченко, С., & Орищенко, Є. (2022). Антикризове управління готельним підприємством в умовах війни. *Економіка та суспільство*, 44. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-35>
- Українська академія зовнішньої торгівлі. (2004, 1 липня). *Заклади ресторанного господарства: класифікація* (ДСТУ 4281:2004). Держспоживстандарт України.
- Ховрак, І. (2020). Управління сталим розвитком закладів готельного бізнесу: статистичний та економетричний аналіз. *Ресторанний і готельний консалтинг. Інновації*, 3(2), 286–298. <https://doi.org/10.31866/2616-7468.3.2.2020.219714>
- Яценко, М. С., & Ковтуненко Д. Ю. (2018). Теоретико-практичні проблеми визначення сутності понять «індустрія гостинності» та «індустрія туризму». *Економіка: реалії часу*, 1(35), 52–60. <https://economics.net.ua/files/archive/2018/No1/52.pdf>
- Нромук, О. (2022). The condition assessment of hotel business development in Ukraine. *Ресторанний і готельний консалтинг. Інновації*, 5(1), 52–62. <https://doi.org/10.31866/2616-7468.5.1.2022.260873>

REFERENCES

- Halasiuk, S. S., & Shykina, O. V. (2015). *Orhanizatsiino-ekonomichni zasady funktsionuvannia malykh hoteliv* [Organizational and economic principles of functioning of small hotels] [Monograph]. Atlant [in Ukrainian].
- Hromyk, O. M. (2021). Vplyv COVID-19 na osoblyvosti funktsionuvannia hoteliv [The impact of COVID-19 on the peculiarities of hotel operations]. In *Upravlinnia rozvytkom turyzmu ta*

- hotelno-restorannoho biznesu v tsyrkuliarnii ekonomitsi* [Management of tourism development, hotel and restaurant business in a circular economy] [Conference proceedings] (pp. 108–113). Lutsk National Technical University [in Ukrainian].
- Hromyk, O. M. (2022a, April 14–15). Konkurentnospromozhnist hotelnykh pidpriemstv v suchasnykh rynkovykh umovakh [Competitiveness of hotel enterprises in modern market conditions]. In *Hostynnist, servis, turyzm: dosvid, problemy, innovatsii* [Hospitality, service, tourism: experience, problems, innovations] [Conference proceedings] (pp. 256–258). KNUCA Publishing Centre [in Ukrainian].
- Hromyk, O. M. (2022b). Analiz suchasnoho stanu kavovoi industrii v Ukraini [Current tendencies analysis of coffee industry in Ukraine]. *Restaurant and Hotel Consulting. Innovations*, 5(2), 250–266. <https://doi.org/10.31866/2616-7468.5.2.2022.270105> [in Ukrainian].
- State Statistics Service of Ukraine. (n.d.). *Zovnishnia torhivlia okremymyvydamy tovariv za krainamy svitu* [Foreign trade of certain types of goods by countries of the world]. Retrieved July 10, 2023, from https://ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2022/zd/e_iovt/arh_iovt2022.htm [in Ukrainian].
- Dyshkantiuk, O. V. (2015). Teoretychni osnovy funktsionuvannia industrii hostynnosti [Theoretical basis of hospitality industry functioning]. *Economics: Time Realities*, 6(22), 96–101 [in Ukrainian].
- Zhadan, T. A., Zhadan, Yu. V., & Sokolova, Ye. B. (2022). Suchasni tendentsii ta osnovni problemy rozvytku pidpriemstv hotelnoho hospodarstva v Ukraini [Current trends and main problems of the development of hospitality enterprises in Ukraine]. *Journal of Uman National University of Horticulture*, 101(2), 234–246. <http://dx.doi.org/10.32782/2415-8240-2022-101-2-234-246> [in Ukrainian].
- Zaitseva, V. M. (Ed). (2017). *Industriia hostynnosti v Ukraini: stan i tendentsii rozvytku* [The hospitality industry in Ukraine: state and development trends] [Monograph]. Prosvita [in Ukrainian].
- Kondratenko, N. O., & Obolentseva, L. V. (2019). Analiz suchasnoho stanu ta tendentsii rozvytku hotelnoho biznesu v rehionakh Ukrainy [Analysis of the current state of and trends in the development of the hotel industry in regions of Ukraine]. *The Problems of Economy*, 4(42), 72–80 [in Ukrainian].
- Lupashko, A. (2022, September 28). *U yakii sytuatsii opynyvsia hotelnyi biznes pid chas viiny* [What was the situation of the hotel business during the war]. *Ekonomichna pravda*. <https://www.epravda.com.ua/columns/2022/09/28/691984/> [in Ukrainian].
- Liakhova, T. M., & Kulinka, Yu. S. (2021, April 21–22). Do analizu poniattia "hostynnist" [To the analysis of the concept of "hospitality"]. In *Nauka III tysiacholittia: poshuky, problemy, perspektyvy rozvytku* [Science of the 3rd millennium: searches, problems, prospects of development] [Conference proceedings] (pp. 185–188). Berdiansk State Pedagogical University [in Ukrainian].
- Nezdoiminov, S. H., & Kniazhkovska, H. O. (2020). Zakhody zabezpechennia efektyvnosti hospodarskoi diialnosti hotelnoho pidpriemstva [Measures to ensure the efficiency of the economic activity of the hotel enterprise]. *Market Infrastructure*, 41, 117–122 [in Ukrainian].
- Ohinok, S. V., & Dyka, B. M. (2021). Osoblyvosti orhanizatsii hotelnoho biznesu na umovakh franchaizynhu [Features of hotel business organization on the franchising conditions]. *Social Economics*, 61, 114–122 [in Ukrainian].
- Ostapenko, Ya. O., Paranytsia, N. V., & Makarenko, O. Ya. (2020). Statystychnyi analiz i tendentsii rozvytku hotelnoho hospodarstva v Ukraini [Statistical analysis and trends of hotel economy development in Ukraine]. *Pryazovskyi Economic Herald*, 1(18), 311–316. <https://doi.org/10.32840/2522-4263/2020-1-54> [in Ukrainian].
- Pandiak, I. H. (2016). Fenomen industrii hostynnosti: definitsiia poniattia, osnovni pidkhody, struktura [Phenomenon of hospitality industry: definition concept, basic approaches, structure]. *Visnyk of the Lviv University. Series Geography*, 50, 277–285 [in Ukrainian].

- Povorozniuk, I. M. (2022). Upravlinnia yakistiu posluh na pidpriemstvakh industrii hostynnosti pid chas kryzy [Service quality management of enterprises in the hospitality industry during a crisis]. *Economy and Society*, 42. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-42-48> [in Ukrainian].
- Samodai, V. P., Rybalchenko, S., & Oryshchenko, Ye. (2022). Antykryzove upravlinnia hotelnym pidpriemstvom v umovakh viiny [Anti-crisis management of hotel enterprises in the conditions of war]. *Economy and Society*, 44. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-44-35>
- Ukrainska akademiia zovnishnoi torhivli. (2004, July 1). *Zaklady restorannoho hospodarstva: klasyfikatsiia* [Restaurant establishments: classification] (DSTU 4281:2004). Derzhspozhyvstandart Ukrainy [in Ukrainian].
- Khovrak, I. (2020). Upravlinnia stalym rozvytkom zakladiv hotelnogo biznesu: statystychnyi ta ekonometrychnyi analiz [Actual problems of the hotel and restaurant business development]. *Restaurant and Hotel Consulting. Innovations*, 3(2), 286–298. <https://doi.org/10.31866/2616-7468.3.2.2020.219714> [in Ukrainian].
- Yatsenko, M. S., & Kovtunenکو D. Yu. (2018). Teoretyko-praktychni problemy vyznachennia sutnosti poniat "industriia hostynnosti" ta "industriia turyzmu" [Theoretical-practical problems of definition of concepts "hospitality industry" and "tourism industry"]. *Economics: Time Realities*, 1(35), 52-60. <https://economics.net.ua/files/archive/2018/No1/52.pdf> [in Ukrainian].
- Hromyk, O. (2022). The condition assessment of hotel business development in Ukraine. *Restaurant and Hotel Consulting. Innovations*, 5(1), 52–62. <https://doi.org/10.31866/2616-7468.5.1.2022.260873> [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 28.07.2023

UDC 640.4(477)

Hromyk Oksana,
PhD in Geographical Sciences,
Lutsk National Technical University,
Lutsk, Ukraine,
o.hromyk@lutsk-ntu.com.ua
<https://orcid.org/0000-0003-1316-8390>

Kseniia Prykhod'ko,
Doctor of Philosophy,
Kyiv National University of Culture and Arts,
Kyiv, Ukraine,
prykhodko11@ukr.net
<https://orcid.org/0000-0002-7347-3226>

PECULIARITIES OF THE HOSPITALITY INDUSTRY DEVELOPMENT IN UKRAINE

Topicality. The hospitality industry plays a significant role in solving the problems of bringing the national economy out of the crisis, contributing to its structural transformation, which is of exceptional importance for Ukraine nowadays. Despite the huge recreational potential, the Ukrainian market of hotel and restaurant services is significantly lower than the world market of the hospitality industry in terms of economic efficiency. The main problems of the hospitality industry development are insufficient amounts of investment in renovation and building of new establishments, an inadequately developed market for the provision of hospitality services, imperfect infrastructure, technological backwardness of the industry, low solvency of the population, and the use of environmentally hazardous raw materials. It is no coincidence that improvement of modern infrastructure and introduction of modern technologies in the field of hospitality is recognized as one of the priority areas of the national economy development. The martial law declaration has negatively affected the activity of hotel and restaurant business establishments in Ukraine. All this determines the indisputable relevance of studying main trends and problems of the development of Ukrainian hospitality industry in today's conditions.

The aim of the article and research methods. *The aim of the article* is to analyze the current state and peculiarities of the hotel industry development in Ukraine. When conducting the research, general scientific research methods were used: comparison, generalization, analysis, synthesis and systematization, induction and deduction, tabular and graphic method, as well as scientific and theoretical developments of domestic and foreign scientists, informational materials of statistical and reference publications. **Results.** The article analyzed the current state of the hospitality industry in Ukraine. The practical aspects of hotel and restaurant business functioning were disclosed. It was established that the military aggression of the enemy has a negative effect on the dynamics of the development and functioning of hotel and restaurant enterprises. A significant number of them are functional or have been partially repurposed. The dynamics of temporary accommodation and catering organization enterprises were analyzed as the main criterion for the development of hotel and restaurant services. It was established that a significant decrease of enterprises and a reduction in the number of employed workers in the hospitality industry occurred in 2021. It was noted that the consumer price index in 2022 increased significantly due to the raising in production expenses of the hotel and restaurant business from 103.7 to 122.5 %. In 2022, CPI growth was 100.9% in January, and 103.7% in December. So, the main reasons for the increase of CPI are the rapid growth of the dollar currency and consumer prices, as well as the devaluation of the Ukrainian currency. The financial activity of hotel and restaurant business enterprises was characterized. In 2020, temporary accommodation and catering organization establishments suffered a loss of UAH 6.500 million. However, in 2021, a

slight increase in profit could be observed, as UAH 7.003 million. Thus, in 2021, a slight increase in profit could be noticed – UAH 7.003 million. The profitability of enterprises in 2021 was 9 %. This indicates the adaptation of the hospitality industry as a promising direction. **Conclusions and discussion.** So, in the course of the study, it was established that the hospitality industry is currently in unfavorable conditions, which are caused by the military aggression, which negatively affects the dynamics of the hotel and restaurant business development. In 2021, compared to 2020, there was a slight improvement in the financial result of the business, in accordance with the increase in income and profitability of temporary accommodation and catering organization establishments. However, with the aim of effective development and functioning of the hospitality industry, programs and projects of supporting the hotel and restaurant business are being implemented in the country with the assistance of international organizations.

Keywords: hospitality industry, hotel and restaurant business, temporary accommodation and catering organization enterprises.